

PRITARTA

Širvintų rajono savivaldybės tarybos
sprendimu Nr. 1-225

PATVIRTINTA

Širvintų r. Čiobiškio pagrindinės .mokyklos
l. e. p.direktoriaus 2017-
įsakymu Nr.

ŠIRVINTŲ R. ČIOBIŠKIO PAGRINDINĖS MOKYKLOS IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ UGDYMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Informacija apie ugdymo įstaigą.

- 1.1. Švietimo teikėjas – Širvintų r. Čiobiškio pagrindinė mokykla.
- 1.2. Teisinė forma – savivaldybės biudžetinė įstaiga.
- 1.3. Mokyklos grupė – 3120 – bendrojo ugdymo mokyklos.
- 1.4. Mokyklos tipas – 3123 – pagrindinė mokykla. Pagrindinė veiklos sritis ir rūšis – švietimas, pagrindinis mokymas. Kitos veikos rūšys: pradinis, priešmokyklinis, ikimokyklinis ugdymas.
- 1.5. Mokyklos adresas – Čiobiškio pagrindinė mokykla, Neries g. 24, Čiobiškio kaimas, Čiobiškio sen., LT- 19194 Širvintų r. , tel. (8 ~382) 45 346.

2. Vaikai ir jų poreikiai

Čiobiškio pagrindinė mokykla Čiobiškio seniūnijoje yra vienintelė ugdymo įstaiga. Šiuo metu Čiobiškio pagrindinėje mokykloje ugdomi 13 ikimokyklinukų.

Ikimokyklinio ugdymo programa skiriama 2-5 metų vaikams, kurie ugdomi ikimokyklinio ugdymo grupėje.

Vaikų grupė – tai tarsi maža visuomenė, kurioje yra įvairių socialinių sluoksnių, įvairių gebėjimų ir poreikių asmenybių. Tokioje asmenybių įvairovėje akcentuojamas kiekvieno saugumas, pripažįstamas priklausomybės ir meilės poreikis, mokoma gerbti kiekvieną, nepriklausomai nuo gebėjimų. Taip pat maža vaikų grupė- tarsi išplėstinė šeima, kurioje yra įvairaus amžiaus vaikai. Mišrus vaikų amžius grupėje skatina padėti vieni kitiems (nusirengti, apsirengti ir kt.), pratina būti tolerantiškais, nesišaipyti iš mažiau sugebančio, tylesnio ar drovesnio draugo. Mažesnieji, stebėdami vyresnius vaikus mokosi bendrauti, žaisti. Tokioje grupėje vaikai mokosi draugiškumo ir empatijos. Vaikai grupėje yra laisvi, kūrybingi, patys renkasi norimą veiklą ir ją padedant mokytojai, plėtoja.

Mišrios grupės vaikai brandinami mokyklai, atsižvelgiant į amžių, individualumą, gebėjimus, ugdomi vaikų sveikos gyvensenos, bendravimo, darbo ir meno įgūdžiai, kūrybiškumas, tautiškumas, saviraiška, gamtojauta, pagarba gyvybei ir kiti.

Ikimokyklinio ugdymo programoje orientuojamasi į svarbiausius atitinkamo amžiaus tarpsnio vaikų poreikius bei gebėjimus. Vaikų amžius siejamas su pasiekimų žingsniais: 2 žingsnis – 2 metai, 3 žingsnis – 3 metai, 4 žingsnis – 4 metai, 5 – žingsnis – 5 metai. Vaiko pasiekimų žingsniai veda link ikimokyklinio ugdymo(si) rezultato-šešerių metų vaiko esminių nuostatų ir gebėjimų, kurios pateiktos. „Ikimokyklinio amžiaus vaiko pasiekimų apraše“. Pateikiamos orientacinės gairės visiems vaiko ugdytojams, tai siekiamybė, apibrėžianti šešerių metų vaiko kokybiško ugdymo(si) rezultatus ir jo augimo *žingsnius*.

Vadovaudamasi pasiekimų žingsniais, auklėtoja gali įvertinti, kurį žingsnį jau pasiekė vaikas, ir numatyti veiklą, skirtą kitam žingsniui pasiekti.

2-3 m. vaikai yra labai energingi, bet dėmesį sukaupia labai neilgam, dažnai keičia veiklą. Vaikai smalsūs, dažnai užduoda klausimą „Kas čia?“ .Šio amžiaus vaikai gali trykšti džiaugsmu, meile ir tuo pat metu gali būti grubūs. Vaikai stengiasi susigaudyti juos supančiame pasaulyje, bet jiems dar sunku atskirti fantaziją nuo tikrovės. Šio amžiaus vaikai lengvai prisitaiko prie pokyčių aplinkoje. Auklėtoja dažnai tampa pirmuoju, šeimai nepriklausančiu, asmeniu prie kurio vaikas prisiriša. Vaikai aktyviai bendrauja su vienmečiais, bando dalintis žaislais. Domisi daiktais, jų paskirtimi. Vaikų veikla įgauna tikslingą poveikį. Šio amžiaus vaikai mėgsta daug kalbėti, klausinėti. Kalba suprantamai, bet daro daug klaidų. Neretai jie garsiai šnekasi su savimi žaisdami, vartoja daug mažiųjų žodžių. Vaikai išmoka ir deklamuoja trumpus vieno posmo eilėraščius. Šio amžiaus vaikai jau nori viską daryti patys:plautis rankas, rengtis, autis ir pan., nors tai jiems ne visada sekasi. Nepavykus prašo pagalbos. Mėgsta piešti kreidelėmis, pieštukais, flomasteriais, tapo teptukais. Geba kirpti žirkėmis tiesiomis linijomis. Stato statinius iš kaladėlių, smėlio. Vaikai susidomėję klausosi dainų, emociškai jas suvokia. Atlieka ritmiškus judesius pagal muziką.

4-5 m. vaikai geba paprašyti pagalbos iš suaugusiųjų, vaikų, draugų. Jie turi poreikį bendrauti, mokosi laikytis taisyklių, bet akla nepaklūsta joms. Ieško susitarimo su suaugusiais ir vaikais. Bando būti paslaugūs, siūlydam savo pagalbą kitiems. Iškilus konfliktinei situacijai, siekia save apginti, pateisinti. Šio amžiaus vaikai dar palyginti trumpai gali sutelkti dėmesį, bet susidomėję gali susikaupti ir ilgesnį laiką. Vaikai geba apibendrinti vieną ar kitą veiklą, žaidimo situaciją. Šio amžiaus vaikai turi daug energijos, gali be pertrūkio mankštintis. Mėgsta važinėti dviračiais, paspirtukais, žiemą – rogutėmis ar slidėmis. Ugdytiniai geba grupuoti, klasifikuoti, lyginti daiktus pagal vieną savybę. Vaikai yra labai smalsūs, dažnai klausinėja, mėgsta eksperimentuoti, tyrinėti daiktus. Šiame amžiuje vaikai geba reaguoti į meninį kūrinį tūrinį (dainos, iliustracijos, pasakos), skiria pagrindinių instrumentų garsus, įsimena dainas ir jų melodijas, gali ritmiškai judėti. Piešia ir tapo naudodami įvairias priemones. Bando įsiminti eilėraščius ir dainas. Kerpa žirkėmis nesudėtingas figūras. Nori būti savarankiškais, o nepasisėkus kreipiasi pagalbos į vyresnius. Vaikai emociškai reaguoja į muziką, skiria kontrastingas muzikinių kūrinų nuotaikas (linksma, ramia), atpažįsta girdėtas dainas, pjeses, pasakas, žino jų pavadinimus. Noriai dainuoja savarankiškai. Geba ritmingai judėti orientuodamiesi į muziką, jos tempą, dinamiką.

Ikimokyklinio ugdymo programa parengta vadovaujantis Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašu, Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimo aprašu bei pagrindiniais teisiniais dokumentais, reglamentuojančiais ikimokyklinio ugdymo(si) veiklą.

3. Ikimokyklinio ugdymo grupės mokytoja ir jos pasirengimas

Grupėje dirba viena auklėtoja, turinti ikimokyklinių įstaigų auklėtojo išsilavinimą ir dvi auklėtojos padėjėjos.

Auklėtoja ieško įvairių ugdymo formų, metodų ir būdų. Dalyvaujama seminaruose, metodinių būrelių susirinkimuose, skleisdama gerą patirtį, artimai bendradarbiaudama su mokytojais ir tėvais, studijuodama naujausius ikimokyklinį ir priešmokyklinį ugdymą(si) reglamentuojančius dokumentus.

4. Regiono ir mokyklos savitumas, bendruomenės ypatumai.

VIETOVĖS SAVITUMAS

Mokykla įsikūrusi Čiobiškio kaime, ant kalno. Pro langus atsisveria puikus Neris slėnio vaizdas. Netoli ir pati Neris. Mūsų mokyklą nėra taip lengva rasti. Ji slepiasi už gražių kaimo sodybų ir aukštų medžių. Tai pati turtingiausia aplinka vaikų pažinimo bei sveikatos saugojimo kompetencijų ugdymui. Dauguma Čiobiškio gyventojų gyvena nuosavuose namuose. Tik kelios

šeimos įsikūrusios daugiabučiuose. Didelė dalis žmonių turi daržus, laiko gyvulius, ūkininkauja. Čia vyrauja kaimo dvasia, lietuviškos tradicijos, puoselėjami lietuviškų švenčių (šv. Kūčių, šv. Kalėdų, Vėlinių, Užgavėnių, Žolinių, Joninių, Sekminių) papročiai, šventimo tradicijos.

MOKYKLOS SAVITUMAS

Čiobiškio pagrindinė mokykla – šiuolaikinė, atvira pokyčiams, naujovėms ugdymo įstaiga, puoselėjanti mokėjimo bendrauti ir bendradarbiauti, tolerancijos, pasitikėjimo, atsakomybės, stiprybės vertybes.

Mokyklos tikslai:

- Gerinti mokinių ir mokytojų tarpusavio santykius.
- Aktyvinti pagalbą mokiniui pamokoje.
- Vertinimo sistema suprantama mokiniams ir padeda gerinti mokymosi rezultatus.

Mokykla puoselėja savas tradicijas. Švenčiamos valstybinės, etninės šventės (Vasario 16-oji, Kovo 11-oji, Mokytojų diena, Konstitucijos diena, Sausio 13-oji, Motinos diena, Vėlykų popietė, Užgavėnės, vyksta kalėdinis karnavalas, išleistuvės, vyresnių mokinių šimtadienis), klasėse švenčiami gimtadieniai, mišraus amžiaus vaikų grupėje be gimtadienių yra ruošiama senoji lietuviška kūčių vakarienė su žaidimais, burtais, minimos Gandrinės, 40-ies paukščių, Pempės ir Vieversio dienos. Mokykla noriai dalyvauja bendruomenės, mūsų bei kitų rajonų renginiuose, konkursuose, projektuose.

Sudarytos sąlygos vaikų saviraiškai. Mokykloje veikia muzikos, sporto, dailės būreliai. Mišraus amžiaus vaikų grupėje daug dėmesio skiriama etninei kultūrai, socialinių įgūdžių tobulinimui.

Visai čia pat už durų verda mokyklos gyvenimas, kur mokosi vyresnieji broliai ir seserys. Ikimokyklinukai atidžiai stebi mokyklos gyvenimą, pagal išgales dalyvauja jame (mokyklos susirinkimuose, konkursuose, renginiuose), susiranda draugų.

Mokykla bendradarbiauja su rajono gimnazijomis, Savivaldybės administracijos Vaiko teisių apsaugos skyriumi, Švietimo ir kultūros skyriumi, Švietimo centru, Darbo birža, Čiobiškio seniūnija, Čiobiškio bendruomene. Palaikomi ryšiai su buvusiais mokiniais. Rengiami susitikimai su jau baigusiais ar kitose mokyklose besimokančiais mokiniais.

5. Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai

Tėvai paprastai pageidauja, kad vaikas lankydamas grupę įgytų socialinių įgūdžių, savarankiškumo, pažintų mokyklos aplinką, būtų užimtas ir prižiūrimas. Dažniausiai į grupę ateina vaikai iš tų šeimų, kuriose tėvai (globėjai) yra užimti ar šeima sunkiai verčiasi.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Mokykloje ugdymas orientuojamas į vaiko socialinės patirties sklaidą ir poreikius, aplinką, kurioje visuminis vaiko ugdymasis būtų inspiruojamas pažinimo ir atradimo džiaugsmu. Mokykla vaikų ugdymą(si) organizuoja vadovaujantis šiais principais:

INDIVIDUALIZAVIMO – būtina pažinti vaiką, atsižvelgti į vaikų fizines ir psichines galias, esamus gebėjimus ir poreikius, individualius pasaulio pažinimo būdus. Ugdymas grindžiamas kiekvieno vaiko geriausiai susiformavusiais gebėjimais, sudarant sąlygas tobulinti ir tas sritis, kurios yra išugdytos mažiau.

DEMOKRATISKUMO – atviri santykiai, pakantumas skirtybėms, bendravimas ir bendradarbiavimas tarp visų mokyklos bendruomenės narių, galimybė rinktis.

HUMANIŠKUMO – pastebimas ir geriamas kiekvienas vaikas, palaikomi vaikų sumanymai, džiaugiamasi jų laimėjimais, pedagogo ir vaikų santykiai grindžiami tarpusavio pasitikėjimu, atsakomybe už savo poelgius, pagarba kito nuomonei, pasirinkimui ir interesams.

AKTYVUMO – vaikų ugdymas (sis) pagrįstas praktiškai veikiant, įtraukiami visi jutimai, skatinama savarankiškai veikti, ieškoti, tyrinėti, eksperimentuoti, reikšti mintis, išgyvenimus, jausmus.

TAUTIŠKUMO – Čiobiškio krašto istorijos, Aukštaitijos regiono tradicijų, papročių, tautos etnokultūros vertybių integravimas į vaiko kasdienį gyvenimą.

TEŠTINUMO – vaiko gyvenimas grupėje tai gyvenimo šeimoje tęsia. Grupėje kuriama namų aplinka, švenčiamos tos pačios šventės, kalbama apie darbus, kurie dirbami šeimoje. Grupėje lankosi toje pačioje mokykloje besimokantys broliai ir seserys, kurie žaidžia su vaikais pertraukų metu.

KONFIDENCIALUMO – teikiama informacija apie vaiko ugdymo(si) pasiekimus ir problemas tik asmeniškai šeimai.

III. PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI, VERTYBĖS

Ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) **tikslas** – atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti sąlygas padedančias vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat ir etnines, socialinius, pažintinius poreikius.

UŽDAVINIAI

- Saugoti ir stiprinti fizinę ir dvasinę vaiko sveikatą, tenkinti prigimtinius jo poreikius, garantuoti jo saugumą, padėti adaptuotis naujoje aplinkoje.
- Padėti formuotis vaikų bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžiams, plėtoti emocinę, socialinę ir kultūrinę patirtį.
- Skatinti vaiko savarankiškumą, iniciatyvą, kūrybiškumą.
- Padėti vaikui pajusti savo galimybes, vertę, tenkinti intelektualinius, pažinimo poreikius.
- Sudaryti sąlygas plėtoti vaiko kūrybinėms galioms, užtikrinti poreikio žaisti tenkinimą.
- Sudaryti 2-5 metų vaikui sąlygas perimti tautos kultūros pagrindus.
- Ugdyti sakinę vaiko kalbą ir sudaryti galimybę ugdytis rašytinę kalbą, žadinti ir puoselėti knygos poreikį.

IV. IKIMOKYKLINIO UGDYMO(SI) TURINYS, METODAI IR PRIEMONĖS

Ugdymo turinys modeliuojamas apimant visų vaikui reikalingų kompetencijų ugdymą:

Socialinė kompetencija apima vaikų savęs ir aplinkos suvokimą, savo ir kitų žmonių emocijų, jausmų, elgesio ypatumų pažinimą ir išraišką, savarankiškumo skatinimą, savikontrolės įgūdžių, atjautos, tolerancijos ugdymą, susijusi su gyvenimo ir socialine aplinka ir gamta jausmo skatinimą, meilės gamtai ugdymą. Kompetencija apima šias vaiko pasiekimo sritis: Emocijų suvokimas ir raiška (3 sritis), Savireguliacija ir savikontrolė (4 sritis), Savivoka ir savigarba (5 sritis), Santykiai su suaugusiais (6 sritis), Santykiai su bendraamžiais (7 sritis), Iniciatyvumas ir atkaklumas (14 sritis), Problemų sprendimas (16 sritis).

Sveikatos saugojimo kompetencija apima vaikų sveikatos saugojimą ir stiprinimą, sveikos gyvensenos įgūdžių ugdymą, judėjimo poreikio tenkinimą. Kompetencija apima šias vaiko pasiekimo sritis: Kasdieninio gyvenimo įgūdžiai (1 sritis), Fizinis aktyvumas (2 sritis).

Pažinimo kompetencija apima domėjimąsi viskuo kas supa vaiką: gamta, jos reiškiniais, žmonėmis, jų jausmais, darbu, kūryba, daiktais, technika, įvairia veikla ir pan. Ugdyti vaikų saviraišką, mąstymo pradmenis, skatinti poreikį tyrinėti ir atrasti, keisti, kurti, siekiant užbaigti iki galo pradėtą darbą ar sumanymą. Kompetencija apima šias vaiko pasiekimo sritis: Aplinkos pažinimas (10 sritis), Skaičiavimas ir matavimas (11 sritis), Tyrinėjimas (15 sritis), Mokėjimas mokyti (18 sritis).

Kalbos ir komunikavimo kompetencija apima kalbėjimo ir bendravimo su vaikais ir suaugusiais skatinimą, aktyviojo ir pasyviojo žodyno turtinimą ugdant pasakojimo įgūdžius ir

gebėjimą klausyti, meilės gimtajai kalbai ugdymą, vaikų literatūros kūrybinių pažinimą. Kompetencija apima šias vaiko pasiekimo sritis: Sakytinė kalba (8 sritis), Rašytinė kalba (9 sritis).

Meninė kompetencija apima įvairių meno šakų raiškos priemonių pažinimą, gebėjimo reikšti savo nuotaiką, jausmus, mintis bei santykį su pasauliu įvairiomis meninės raiškos priemonėmis ugdymą, saviraiškos, kūrybiškumo skatinimą, kalendorinių švenčių ir liaudies papročių pažinimą.

Kompetencija apima šias vaiko pasiekimo sritis: Meninė raiška (12 sritis), Estetinis suvokimas (13 sritis), Kūrybiškumas (17 sritis).

Ugdymo metodai.

- Pagrindinis ugdymo metodas – žaidimas. Žaidžiant ugdomi visi vaikų gebėjimai. Jis skatina vaikų pozityvias emocijas, padeda formuoti kalbiniamis įgūdžiams, natūraliai sukonzentruoja dėmesį į ugdomąją veiklą.
- Vaizdinis metodas – demonstravimas, stebėjimas – nukreiptas į vaizdinį formavimą apie vaikus supančią aplinką, jos reiškinius.
- Praktinis metodas – vaikų darbai, praktinė veikla, tyrinėjimai, stebėjimai, eksperimentavimai.
- Žodinis metodas – pokalbis, pasakojimas, aptarimas, diskusija-suteikia galimybę perduoti ir gauti informaciją, natūraliai bendrauti.
- Kūrybinis metodas- sudarantis sąlygas vaikams kelti ir įgyvendinti savo idėjas.
- Sportinės veiklos metodas – estafetės, varžybos, komandiniai žaidimai, fiziniai pratimai.
- IKT taikymas – vaizdo medžiagos stebėjimas ir analizavimas multimedijos pagalba, kompiuteriniai žaidimai.

Organizuojant ugdymo procesą taikomi aktyvūs netradiciniai ugdymo(si) metodai – viktorinos, konkursai.

Ugdymo priemonės parenkamos taip, kad atitiktų vaikų amžių, individualius gebėjimus, skatintų kaupti patirtį kiekvienoje ugdymo(si) srityje. Kad priemonės būtų higieniškos, saugios, funkcionalios ir padėtų tenkinti svarbiausius poreikius (emocinius, judėjimo, pažintinius), skatintų vaiko savarankiškumą ir aktyvumą, tenkinti norą žasti ir bendrauti su kitais, pažinti aplinką, tyrinėti, eksperimentuoti, kurti sąlygas vaikų kultūrai plėtotis.

V. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Ikimokyklinio ugdymo rezultatas yra vaikų pasiekimai.

Vertinimas – tai nuolatinis informacijos apie vaiką, jo ugdymo(si) ypatumus bei daromą pažangą kaupimas ir apibendrinimas. Vertinimas atliekamas taip, kad garantuotų psichologinį saugumą, gerą vaiko savijautą, padėtų išgyventi sėkmės jausmą, motyvuotų ugdytis bei įveiktų kliūtis.

Vaiko pasiekimai apibendrinami du kartus per mokslo metus: rugsėjo mėnesį daromas pirminis vertinimas, gegužės mėnesį-baigiamasis vertinimas.

Pasiekimų vertinimas yra visuminis. Jis vyksta nuolat, kad vaikas kiekvieną kartą neliktų nepastebėtas, o tėvai gautų aiškią ir savalaikę informaciją apie vaiką.

Vertinimo medžiaga kaupiama individualiuose vaikų pasiekimų aplankuose. Juose kaupiami vaiko dailės, kūrybiniai darbeliai, žodiniai pasakojimai, rašytinės kalbos pavyzdžiai, nuotraukos.

VI. NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Monkevičiene O. Ankstyvojo ugdymo vadovas. – Vilnius, Minklės leidykla 2001.
2. Becker-Textor I. Kūrybiškumas vaikų darželyje. – Vilnius, 2001.
3. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimo aprašas. – Vilnius, Lietuvos respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2014.
4. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. – Vilnius, Lietuvos respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2015.

5. Bendrosios programos ir išsilavinimo standartai. – Vilnius, 2003.
6. Širvintų rajono Čiobiškio pagrindinės mokyklos 2017-2018 m.m. veiklos planas.
7. Vaikų brandumas mokyklai. – Vilnius, 2014.

Ugdymo turinys numatomas vaikams nuo 2- 6 metų.

<p>SOCIALINĖ KOMPETENCIJA: emocijų suvokimas ir raiška; savireguliacija ir savikontrolė; savivoka ir sąvokos; santykiai su suaugusiais; santykiai su bendraamžiais.</p>		
<p>Emocijų suvokimas ir raiška</p>		
<p>VERTYBINĖ NUOSTATA</p> <p>Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.</p>	<p>ESMINIAI GEBĖJIMAI</p> <p>Atpažįsta bei įvardija savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais.</p>	<p>VAIKO VEIKSENOS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį veikia skirtingu intensyvumu. • Atpažįsta kito vaiko ar suaugusiojo emocijų raiškas. • Tyrinėja veidą, „kūno kalbą“ veidrodyje. • Varto, skaito „nuotaikų knygeles“. • Piešia, spalvina „nuotaikos veidelius“. • Pokalbio metu papasakoja apie savo nuotaiką, savijautą, po to – draugo, įvardija vaikų bei savoemocijas. • Kalba su vaikais, kaip jaučiasi jų draugai, artimieji, kas gali juos pradžiuginti, kaip galima juos paguosti. • Aptaria su vaikais, ką galima daryti, kai kas nors erzina kitą, atima žaislus, suduoda. • Žaidžiant pastebi ir priima kitų vaikų dėmesį, palankumo ženklus. • Žaidžia vaidmenų žaidimus, įsijaučiant į kito savijautą.

Savireguliacija ir savikontrolė		
VERTYBINĖ NUOSTATA	ESMINIAI GEBĖJIMAI	VAIKO VEIKSENOS
Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį.	Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsiaudrinęs geba nusiraminti.	<ul style="list-style-type: none"> • Pats ieško nusiramavimo. • Pradeda valdyti savo emocijų raišką ir veiksmus. • Žaidžiant ar ką nors veikiant vienam greta kito, stengiasi susikaupti, netrukdyti vienas kitam, dalintis patirtimi, žaislais ar priemonėmis. • Kartu su draugais kuria kasdienes elgesio grupėje taisykles, bendrus darbus, žaidimus. • Pasakoja istorijas arba žaidžia žaidimus, kurių veikėjai pozityviai sprendžia konfliktus. • Nusiramina jį išklausus ir su juo žaidžiant. • Padedamas auklėtojos įvardija sudėtingus jausmus: nusivylimą, nerimą, pavydą.
Savivoka ir savigarba		
VERTYBINĖ NUOSTATA	ESMINIAI GEBĖJIMAI	VAIKO VEIKSENOS
Save vertina teigiamai.	Supranta savo asmens tapatumą („aš esu, buvau, būsiu“), pasako, kad yra berniukas/mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei,	<ul style="list-style-type: none"> • Supranta ką ir kaip gali padaryti pats, išreiškia savo norus, pyksta, kai suaugusysis neleidžia to daryti. • Kalba pirmuoju asmeniu. Save sieja su savo veikla ir daiktų tyrinėjimu. • Žaidžia žaidimus pasirinkdamas šeimos narių

	<p>pasitikti savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta, gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.</p>	<p>vaidmenis.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kalbasi su auklėtoja apie jo praeitį, dabartį, ateitį. • Kalbasi su vaikais ir auklėtoja apie jų šeimą, tėvėlių darbus, šventes. • Žaidžia žaidimus, įtraukdami į juos mažiau populiarius vaikus. • Sako vienas kitam komplimentus. • Dalyvauja grupės šventėse, parodose, vakaronėse.
<p>Santykiai su suaugusiais</p>		
<p>VERTYBINĖ NUOSTATA</p>	<p>ESMINIAI GEBĖJIMAI</p>	<p>VAIKO VEIKENOS</p>
<p>Įsuteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais.</p>	<p>Pasitikti pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta suaugusiojo emocijas ir jausmus. • Drąsiai veikia, rizikuoja, išbando ką nors naują, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. • Kartu su auklėtoja kuria ir laikosi atsisveikinimo su tėvais ritualų. • Kalbasi, varto knygeles, žiūri filmukus apie elgesį su nepažįstamais suaugusiais. • Kalbasi su auklėtoja ir vaikais apie tai, kuo naudingos elgesio taisyklės, kodėl būtina jų laikytis, kas nutinka, kai jos pažeidžiamos.

		<p>Aiškinasi bendravimo su nepažįstamais taisyklės ir galimus pavojus.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kartu su auklėtoja kuria grupės elgesio taisyklės ir jų laikosi.
Santykiai su bendraamžiais		
VERTYBINĖ NUOSTATA	ESMINIAI GEBĖJIMAI	VAIKO VEIKSENOS
<p>Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.</p>	<p>Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalijasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mėgsta žaisti šalia kitų vaikų, stebi jų veiklą. • Ieško bendraamžių draugijos. • Bendrauja mimika, judesiais, veiksmais, dažniau kalbasi su kitu vaiku. • Jaučiasi esąs grupės dalimi, žaidžia bendrus žaidimus, kurių metu turi galimybę padėti vienas kitam, išsakyti savo asmeninę nuomonę, būti išklaudyti. Žaidžia žaidimus, kuriuose vaikams ką nors reikia daryti pačiam arba keliems vienu metu. • Žaidžiant naudoja smėlio laikrodį, susitarimus ir kitus būdus, padedančius vaikams palaukti savo eilės. • Diskutuoja kartu su auklėtoja, kas svarbu draugiškiems santykiams, domisi kito poreikiais ir atsižvelgia į juos, tęsi pažadus, gerbia kito

		<p>nuomonę.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žaidimų metu kuria taisykles, išklauso ir palaiko sumanymus, tariasi ir derina ketinimus, veiksmus, kartu siekia numatyto tikslo. • Kalbasi su auklėtoja apie draugus ir draugystę.
SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA: kasdienio gyvenimo įgūdžiai; fizinis aktyvumas.		
Kasdienio gyvenimo įgūdžiai		
VERTYBINĖ NUOSTATA	ESMINIAI GEBĖJIMAI	VAIKO VEIKSENOS
<p>Noriai ugdosi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.</p>	<p>Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Valgo ir geria padedamas arba savarankiškai. • Žaidžia žaidimus imituodams rengimosi veiksmus • Kartu su auklėtoja kuria žaidybines situacijas, skatinančias panaudoti savo mokėjimus ir įgūdžius (pvz. "Parodykime meškučiui, kaip plauname rankes, išpučiame nosį"). • Įvairiose siužetines situacijose, stengiasi padėti žaislą į jam skirtą vietą (pvz. „Mašinytė grįžta į garažą“, „Lėlytė sėdasi prie stalo, gulasi į lovytę (vežimėlį)“, „Kamuoliukai pavargo ir nori pailsėti“ ir kt • Žaidžia žaidimus, pamokančius, kaip naudotis stalo įrankiais (pvz., „Gimtadienis“, „Kavinėje“ ir kt.).

- Naudoja įvairias spalvotas, kvepiančias vaikiškas higienos priemones.
  - Kalbasi su auklėtoja apie švarą. Klausosi auklėtojos skaitomų kūrinėlių apie tai, ką reikia daryti, kad būtų sveikas.
  - Auklėtojos padedamas plaunasi ir šluostosi rankas, mokosi tai daryti savarankiškai
  - Stengiasi valgyti neskubėdami. Su auklėtoja kalbasi apie tai, kad labai svarbu pusryčius, pietus, vakarienę valgyti tuo pačiu metu. Žaidžia žaidimus, kuriuos formuojasi maitinimosi ritmo suvokimas (šeima, restoranas ir kt.).
  - Kiekvieną kartą prieš valgant įsitraukia į stalo padengimo veiklą.
- Kalbasi su auklėtoja, kodėl reikia plauti vaisius, daržoves, uogas.
- Klausoma auklėtojos skaitomų kūrinėlių apie saugų elgesį.
  - Auklėtojai pasiūlius, tvarkantis apsirengia specialiais vaikiškais darbo drabužiais – prijuostelėmis, kepurėlėmis. Žaisdami mokosi atskirti naudingą ir bevertį maistą. Klausosi

		<p>skaitomų knygelių, vaidina, žaidžia loto, žiūri filmukus apie žmogui naudingus maisto produktus (duoną, obuolius, pieną, vandenį ir kt.). Žaidžiant su lėlėmis ar kitus žaidimus rūšiuoja maisto produktus ar jų paveikslėlius į naudingus ir nenaudingus.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia siuvimo, dygsniavimo, kalimo žaidimus.
Fizinis aktyvumas		
VERTYBINĖ NUOSTATA	ESMINIAI GEBĖJIMAI	VAIKO VEIKSENOS
<p>Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.</p>	<p>Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia žaidimus, lavinančius ir įtvirtinančius vaiko judėjimą. Žaidžia su žaislais, kuriuos galima stumdyti, sėdėti ar jais važinėti. • Stato bokštelių, užsuka ir atsuka dangtelius, vaikščioja įvairiu atstumu, neužkliudydamas padėtų daiktų. Atlieka siužetinius pratimus, kurie skatina vaiką peržengti kliūtis, eiti plačia linija, ridena, gauda, mėto, spardo kamuolius. • Kartu su auklėtoja daro vėrinį, veria makaronus, sagas, karoliukus ir t. t. • Žaidžia žaidimus, kuriuose atliekami sukamieji plaštakos judesiai (pvz., žaidimas kėgliais ir kt.) <p>Vaikščioja ant pirštų ir kulnų, važinėja triratukais,</p>

		<p>paspirtukais. Lipdo iš modelino, plastilino.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kerpa nesudėtingas formas, po to priklijuoja jas ant popieriaus. • Eidamas atlieka ritminius judesius pečiais, galva, muša kamuoli, meta į viršų, ėjimą keičia bėgimu. • Žaidžia bėgimo estafėtes, įvairių šuolių žaidimus, panaudojant įvairias priemones: kaspinus, kamuolius, lankus, šokinėja per šokdynę, lanką. • Piešia įvairias linijas, pieštuku apveda daiktus: stiklinę, apverstą lėkštutę, puoduką; po truputį atlieka sudėtingesnes užduotis.
<p>PAŽINIMO KOMPETENCIJA: aplinkos pažinimas; skaičiavimas ir matavimas; tyrinėjimas; mokėjimas mokytis, iniciatyvumas ir atkaklumas; problemų sprendimas.</p>		
<p>Aplinkos pažinimas</p>		
<p>VERTYBINĖ NUOSTATA Nori pažinti beisuprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.</p>	<p>ESMINIAI GEBĖJIMAI Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja</p>	<p>VAIKO VEIKSENOS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stebi ir atpažįsta artimiausią savo aplinką, orientuojasi joje. • Pažįsta ir pavadina kai kuriuos gyvūnus, žmones, daiktus ir jų atvaizdus. • Tyrinėja, kaip dvejų ir trijų dimensijų daiktai tinka vienas prie kito, pvz., dėlionės, kaladėlės. • Stebi ir pavadina augalus ir gyvūnus, esančius artimiausioje aplinkoje, patalpose ir išėjus į lauką.

naudotis.

rodo pavikslėlius, apie juos kalba, padeda auklėtojai prižiūrėti kambarinius augalus.

- Kalba apie tai, ką gyvūnėliai ėda, kokius vaikus veda, ko reikia augalui, kad jis augtų, kaip juos saugoti, prižiūrėti ir pan.

- Stebi dienos orus, metų laiką ir gamtos pokyčius, kurie tuo metu vyksta. Kalba apie tai, pavaizduoja piešiniu, vaidinimu, dainele, suranda paveikslus knygoje ir kt.

- Tyrinėja, kaip daiktai juda ir kaip juos pajudinti, pvz., pučiant, traukiant, stumiant, sukant, supant, skandinant.

- Aiškinasi, kaip daržovės, vaisiai, uogos vartojami maistui, kuo jie naudingi, diskutuoja apie tai, kuriuos jie mėgsta ir kurių nelabai.

- Išbando techniką, kuri padeda tyrinėti judėjimą, pvz., ratai, skridiniai, magnetai, sūpynės.

- Domisi šeimos tradicijomis ir apie jas kalba.

Išitraukia į pasiruošimą darželyje švenčiamoms šventėms. Siūlo idėjas.

- Išvykose po gyvenamosios vietos apylinkes tyrinėja, klausosi gamtos garsų, mėgaujasi

		<p>spalvomis.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Su auklėtoja vyksta į ūkius (naminių gyvūnų priežiūra, kultūrinių augalų auginimas), tėvų darbovietes (profesijos). • Auklėtojos padedami ruošia parodas iš rastų įdomių daiktų, gamtinės medžiagos (akmenukai, plunksnos, sėklos, lapai, t. t.) • Tyrinėja ir eksperimentuoja su įvairiomis medžiagomis (vandeniu, smėliu, moliu, sniegu ir kt.). • Įvairių informacijos šaltinių pagalba, sužino apie vaikams nežinomus dalykus, reiškinius, objektus, įvykius (pvz., dangaus kūnus, dinosaurus, uraganus ir kt.). • Tyrinėja žemėlapius, gaublij.
Skaičiavimas ir matavimas		
VERTYBINĖ NUOSTATA	ESMINIAI GEBĖJIMAI	VAIKO VEIKSENOS
Nusiteikęs pažinti pasaulį skaičiuodamas ir matuodamas.	Geba skaičiuoti daiktus, palygintin daiktų grupes pagal kiekį, naudoti skaitmenis, apibūdinti daiktovieta eilėje, sudaryti	<ul style="list-style-type: none"> • Supranta, ką reiškia vienas, dar vienas, du, daug (parodo pirštukais savo metus). • Skiria žodžius: mažai (vienas, du) ir daug. • Geba išrikiuoti daiktus į vieną eilę. • Klausosi ir teatralizuoja žaidimus, daineles,

	<p>sekas. Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas. Pradedą suvokti laiko tėkmę ir trukmę.</p>	<p>skaičiuotes, pasakėles, eilėraštkus, žaidžia žaidimus, kuriuose kas nors skaičiuojama, kartojama, randama dar ir dar (pvz., eilėraštkai „Mano batai buvo du“, „Du gaideliai“, kopūsto lapų lupimas po vieną).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ardo ir surenka daiktus, tyrinėja jų dydžių santykius, visai eksperimentuoja su spalvomis, dydžiais ir formomis, įvairiai juda. • Teatralizuoja daincles, pasakas, žaidžia žaidimus, kuriuose kas nors paeiliui daroma, rikiuojama (pvz., pasaka „Ropė“, lietuvių liaudies daina „Išėjo tėvelis įmišką“). • Varto knygeles, kuriose pavaizduoti objektai leidžia samprotauti apie dydžius, formas, spalvas. • Eksperimentuoja su įvairių formų ir dydžių daiktais, kaladėlėmis, kai iš jų norima pastatyti kuo aukštesnį bokštą, nutiesti ilgesnį kelią ir pan. • Žaidžia domino, lego, stalo žaidimus. Lygina kasdienėje aplinkoje pasitaikančių daiktų ilgį, aukštį, masę, storį, plotį ir t. t., juos dedant vieną prie kito, kilnojanč. • Kalbasi apie tai, ką kasdien daro ryte, dieną,
--	--	--

		<p>vakare, naktį.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaikščiojant gamtoje, atkreipia dėmesį į metų laikams būdingus požymius. • Karpo, piešia, spalvina trikampių, stačiakampių. Iš įvairių formų detalių ar piešiant (spalvinant) figūraskuria aplikacijas, ornamentus, šventinę atributiką, įvairius daiktus, kuriais galima papuošti aplinką. • Žaidžia judrius žaidimus, kuriuose tenka vartoti vietą, padėti, laiko trukmę nusakančius įvairius žodžius. • Aplinkoje ieško daiktų ir jų dalių, savo forma primenančių pažįstamas, matytas geometrines figūras. • Žaidžia žaidimus su smėlio laikrodžiu, žadintuvu.
<p>Tyrinėjimas VERTYBINĖ NUOSTATA Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.</p>	<p>ESMINIAI GEBĖJIMAI Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo įvaldo tyrinėjimo būdus</p>	<p>VAIKO VEIKSENOS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stengiasi išbandyti žaislus ar daiktus, stebi, kas vyksta aplinkui. • Patikusių veiksmą prašo pakartoti daug kartų. • Surenka, rūšiuoja ir sudėlioja daiktus kokia nors

	(stebėjimą, bandymą, klausinėjimą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	<p>tvarka, įvairiais būdais žaidžia su medžiagomis, stiprina tvarkos jausmą, t. y. grupuoja paprastus daiktus ar padeda juos į jų vietą.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stebi ir apibūdina daiktų, medžiagų, gyvosios gamtos objektų savybes ir bruožus, piešia ar konstruoja įsivaizduojamus daiktus. • Stebi, tyrinėja aplinką, augalus, gyvūnus • Atlikdamas nesudėtingus bandymus, stebi prietaisų veikimą (pvz., stebi, kaip tirpsta ledas, dega žvakė, plaukia ar skęsta įvairūs daiktai, magnetas traukiametalinius daiktus). • Naudojasi padidinimo stiklais ir kitais prietaisais, skirtais tyrinėti. • Atlieka paprastus bandymus su smėliu vandeniui, sunkiais, lengvais daiktais, biriomis medžiagomis, svarstyklėmis, eksperimentuoja šviesa, šešėliais.
Mokėjimas mokytis.		
VERTYBINĖ NUOSTATA	ESMINIAI GEBĖJIMAI	VAIKO VEIKENOS
Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ko išmoko.	Mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdamas,	<ul style="list-style-type: none"> • Reaguoja į kalbinimą, mimiką, žaislus, daiktus. • Pradeda tyrinėti daiktus ir žaislus visais pojūčiais. • Kartu su aukletoja pasidžiaugia tais dalykais,

	ieškodamas informacijos, išbandydamas, spręsdamas problemas, kurdamas, įvaldo kaikuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.	kurių jis jau išmoko: užsisegti sagas, sudėlioti dėlionę ir kt. <ul style="list-style-type: none"> • Konstruoja, piešia, lipdo, pilsto, grupuoja daiktus. • Tarasi su auklėtoja, ko jie nori išmokyti, kaip jie gali mokytis. • Naudojasi imitaciniams žaidimams tinkamomis priemonėmis (skaičiuotuvai, šluotos, tuščios dėžės, kartonas, liniuotės, stiklinės, vamzdeliai). • Žaidžia sudėtingesnius žaidimus ir kartu mokosi tyrinėti daiktus, medžiagas, jų savybes ir kitų dalykų. • Susipažįsta su enciklopedijomis. • Kalbasi su auklėtoja ne tik apie tai, ką jie jau išmoko, bet ir apie tai, kaip jie mokosi, kaip dar galima mokytis.
Iniciatyvumas ir atkaklumas		
VERTYBINĖ NUOSTATA	ESMINIAI GEBĖJIMAI	VAIKO VEIKSENOS
Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.	Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti	<ul style="list-style-type: none"> • Mėgsta išbandyti suaugusiojo pasiūlytus naujus žaislus, žaidimus, neįprastą veiklą. • Pats noriai mokosi iš tų, su kuriais jaučiasi saugus.

	<p>veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusįjį pagalbą, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Atlieka nesudėtingus darbus: išplauna teptukus, padeda auklėjėjai plauti žaislus, tvarkyti grupę. • Sukonkretina ir savaip įgyvendina pasiūlytą auklėtojos veiklą (pasiūlius nupiešti mamytės portretą, pasirenka kokiomis priemonėmis tai darys). • Vaikų sumanymus ir auklėtojo pasiūlytą veiklą plėtoja keletą dienų, neardant susikurtos aplinkos, nebaigtų darbų. • Pabaigia pradėtus darbus, padeda vienas kitam įveikti problemas. • Dirba kruopštumo, susikaupimo reikalaujančius darbus pvz., įverti siūlą, prisukti veržlę.
<p>Problemu sprendimas</p>		
<p>VERTYBINĖ NUOSTATA Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniams iššūkiams bei sunkumams įveikti.</p>	<p>ESMINIAI GEBĖJIMAI Atpažįsta ką nors veikiant kilsius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų</p>	<p>VAIKO VEIKSENOS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stebi, kaip sudėtingose situacijose elgiasi kiti ir išbando jų naudojamus būdus. • Stebi savo veiksmų pasėkmes. • Imasi pagal jų galimybes sudėtingos veiklos, auklėtojos padarinti eksperimentuoja, tariasi su kitais.

	<p>sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.</p>	<p>• Su auklėtoja aptaria taikytus problemų sprendimo būdus ir jų pasekmes, kaip pavyko įveikti sunkumus.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Padedami auklėtojos, ieško išeities iš susidariusios probleminės situacijos. • Skaito kūrinį, žiūti filmuotą medžiagą apie įvairius žmonių ketinimus, poelgius, jų pasekmes. Kartu su auklėtoja aptaria juos.
<p>KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA: sakytinė kalba; rašytinė kalba.</p>		
<p>Sakytinė kalba</p>		
<p>VERTYBINĖ NUOSTATA</p>	<p>ESMINIAI GEBĖJIMAI</p>	<p>VAIKO VEIKSENOS</p>
<p>Nusiteikęs išklaustyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.</p>	<p>Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreikšdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Klausosi skaitomų ir pasakojamų kūrinių, naujų žodžių. • Supranta ir greitai mokosi paprastų naujų žodžių. • Kalba garsiai arba tyliai, greitai arba lėtai, perteikdamas savo emocijas. Kalbėjimą su auklėtoja nuolat įvairina naujais žodžiais, nusakančiais artimiausią aplinką. • Paprašyti auklėtojos papasakoja apie save, savo norus, rūpesčius, šeimos narius. • Kalbėdamas vartoja mandagumo žodelius. • Deklamuoja eilėraštukus, dainuoja daineles, žaidžia žaidimus, užbaigia žinomų pasakų.

eileraštukų frazes.

- Žiūri vaikiškus filmukus, pasakoja apie tai, ką matė žodžiais ir gestais.
- Klauso įvairaus turinio tekstų (grožinių, publicistinių, enciklopedinių, informacinių), apieaplinką, įvairius įvykius, reiškinius.
- Užduoda atvirus klausimus. Kalba apie nutikimą, patirtį prisimenant kuo daugiau įvykio aplinkybių, detalių, atsako į įvairius auklėtojos klausimus, padedančius įvairinti kalbėjimą.
- Kalbėdami vartoja įvairias kalbos dalis (dalyvius, veiksmažodžių laikų įvairovę, iššiktukus, jaustukus ir pan.).
- Žaidžia klausimų ir atsakymų rimavimo reikalaujančius žaidimus (pvz., „Kas ten triuška? Tindiriuška.“).
- Auklėtojos padedami įvairiai inicijuoja eileraščių, istorijų, pasakų kūrimą, pvz., kitaip sugalvoja pasakos pradžią ar pabaigą, atvirkštinę pasaką.
- Klausio draugų ir savo kalbos įrašų, įvairių stilių tekstų, mįslių, erzinimų, pajuokavimų bendrine

		<p>kalba ir tarme.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia žaidimus, susijusius su pasakojimo tekstu, jį iliustruoja, inscenizuoja. • Bando kurti pasakojimus apie nekasdienius, fantastinius nuotykius, personažus, vartodamas išgalvotus žodžius. • Žaidžia įvairius garsų keitimo žodžiuose žaidimus (pvz., „kur – mur, mė – bė, zė – žė“ ir kt.), dainuoja ritmines daineles, bando ieškoti aplinkoje daiktų, kurių pavadinimai prasideda arba baigiasi nurodytu garsu.
Rašytinė kalba		
<p>VERTYBINĖ NUOSTATA Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.</p>	<p>ESMINIAI GEBĖJIMAI Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.</p>	<p>VAIKO VEIKSENOS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Varto knygeles, žiūrinėja paveikslėlius, piršteliu juos rodo. • Pradeda atpažinti mėgstamas knygeles, nori, kad jas jam paskaitytų. • Įvairioje bendravimo aplinkoje varto žurnalą, knygą, bukletą ar skrajutę, stebi žodžius bei kitokius simbolius. • Spalvina, karmo, lipdo raides ne tik popieriuje, bet ir smėlyje, ant stiklo, lentoje ir kt.

		<ul style="list-style-type: none"> • Kopijuojavardo, pavardės raidės. • Ieško aplinkoje žodžių, kuriuose yra vaiko vardo raidės. • Klausoma tekstų, kuriuose žaidžiama su kalbos garsais, kurie atspindi vaiko pažįstamas raides. Raidėms, auklėtojos padedami, sugalvoja smagius pavadinimus: A – stogelis, H – kopėtelės ir kt. • Kuria knygeles su paslaptimis durelėmis, langeliais, uždengtais paveikslėliais ir kt. • Įvairioje veikloje kopijuoja žodžius, raides, simbolius nuo pavyzdžių įvairiuose raidynuose, knygoje, bukletuose, skrajutėse, žurnaluose, laikraščiuose, iškabose. • Bando braižyti ir aiškinti planus, schemas, grafikus. • Dalyvauja išvykose į biblioteką, knygyną, teatrą.
MENINĖ KOMPETENCIJA: meninė raiška; estetiškas suvokimas; kūrybiškumas.		
Meninė raiška		
VERTYBINĖ NUOSTATA Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.	ESMINIAI GEBĖJIMAI Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas	VAIKO VEIKSMOS <ul style="list-style-type: none"> • Įdėmiai klausosi muzikos ir aplinkos garsų, žaidžia balso intonacijomis. • Klausoma dainelių, trumpų instrumentinės muzikos kūrinėlių.

muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.	<ul style="list-style-type: none"> • Dainuoja su meninio ugdymo mokytoja įvairaus turinio dainas, imituodamas tekstą judesiais. • Žaidžia muzikinius žaidimus, eina ratelius, tekstą imituodamas judesiais, atliekant nesudėtingus judesius – eina, bėga rateliu, sukasi po vieną ir už parankių, mojuoja, ploja. • Groja ritminiais muzikos instrumentais (ritminėmis lazdelėmis, būgneliais, barškučiais, varpeliais, mediniais šaukštais ir kt.), klauso jų skleidžiamų garsų. • Tyrinėja instrumentų ir daiktų garsines galimybes. • Judesių sekas (eina, pritūpia, pasisuka ir kt.) atlieka pagal įvairių muziką (greitą, lėtą). <p>Klauso muzikos kūrinių, gamtos garsų ir juos tyrinėja pasikalbant, pasakojant, aptariant.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dainuoja trumpas, aiškaus ritmo, siauro diapazono liaudies bei originalios kūrybos dainas, jas imituoja judesiais. • Bando tyrinėti savo balso galimybes (dainuoja garsiai, tyliai, aukštai, žemai, greičiau, lėčiau. • Žaidžia vaizduojamuosius (darbo proceso,
--	--

		<p>augalų vegetacijos, gyvūnų) šokamuosius žaidimus, juos interpretuoja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eksperimentuoja linijomis, spalvomis, formomis. • Klausos ne tik vokalinės ir instrumentinės muzikos įrašų, bet ir gyvos muzikos, dalyvaudami įvairiose šventėse. • Drauge su auklėtoja iš smulkesnių detalių, gamtinės medžiagos kuria mozaikas, mandalas, juostas, kilimėlius. • Kuria, reiškia savo potyrius, įspūdžius neįprastomis sąlygomis ir priemonėmis, (pvz., piešiant gamtoje, ant asfalto, šaiगतवो plytelių, smėlio ir kt.). Klausos tylos, triukšmo, lygina jų skirtumus. • Žaidžia – vaidina trumpas improvizacijas pagal literatūrinius, muzikinius, pačių vaikų išgalvotus siužetus.
Eстетinis suvokimas		
VERTYBINĖ NUOSTATA	ESMINIAI GEBĖJIMAI	VAIKO VEIKSENOS
Domisi, gėrįsi, grožisi aplinka, meno kūriniais,	Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais,	<ul style="list-style-type: none"> • Intuityviai mėgdžioja tai, kas jam patinka. • Susidomi, trumpam sutelkia dėmesį bei rodo

<p>menine veikla.</p>	<p>džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kuriaus muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, išpūdžiais.</p>	<p>pasitenkinimą, kai mato ryškių, gražių formų daiktus, girdi ritmiškus muzikos ir kitus garsus, mato šokio judesius.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žiūri lėlių ir dramos vaidinimus, klauso jų įrašų. <p>Su auklėtoja aptaria juos.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kalbasi su auklėtoja apie spalvas paletėje, kurios spalvos jiems atrodo linksmos arba liūdnos, tyrinėja spalvų maišymo efektus. • Stebi gamtą, kasdien atsiveriantį vis naują grožį. • Aptaria stebėtą ar klausytą meno kūrinį, bando pagrįsti savo nuomonę, atsakant į klausimą, kodėl patiko ar nepatiko. • Supranta aplinkos grožio svarbą ir ją vertina. <p>Patys dalyvauja jį puoselėjant: nelaužo medelių, neskriaudžia gyvūnelių.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Per pasivaikščiojimus lauke stabteli ir įsižiūri į detales, atranda gražius daiktus, gamtos ar kaimo vaizdus. • Diskutuoja su auklėtoja ką pakeistų aplinkoje, kad būtų gražiau. • Vertina kaip patys bei kiti dainavo, grojo, šoko, vaidino, piešė.
-----------------------	---	--

Kūrybiškumas	ESMINIAI GEBĖJIMAI	VAIKO VEIKSENOS
<p>VERTYBINĖ NUOSTATA</p> <p>Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.</p>	<p>Savitai reiškia savo išpūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Domisi naujais daiktais, garsais, vaizdais, judesiais. • Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus simbolinius veiksmus. • Atranda naujus veiksmus ir taiko juos daiktų tyrinėjimui. • Savarankiškai, be suaugusiųjų pagalbos, stato smėlio pilis, joms dekoruoti naudoja gamtos dovanas (kankorėžius, smilgas, kaštonus, medžių žiedus ir pan.), piešia, tapo, žaidžia. • Paprašyti išsako idėjas, fantazuoja, kuria, nebijo savo idėjų, sako visa, kas tik ateina į galvą. • Žaidžia ir kuria nerealias, bet prasmingas situacijas (pvz., įsivaizduokime, kad mes einame džunglėmis. Vaikai nesivaržo vieni su kitais). • Dalijasi idėjomis, dirbant porose ir (ar) grupelėse, kartu priima sprendimus. • Naudojasi tokiais šaltiniais, kaip knygos, enciklopedijos, žemėlapiai. • Paprašyti išvardina kuo daugiau daikto

		naudojimo būdų (pvz., kaip dar galima panaudoti šaukštą, plastikinius butelius?). Piešia fantastinį gyvūną (po vieną ar grupelėse) ir kt. Bando perkurti pasakas.
--	--	---

Ugdymo organizavimo metodai

1. *Visos grupės veikla* - skirta sudominti vaikus, nuteikti aktyviai veiklai ir kūrybai, tokiai veiklai, kurios vaikai negali atlikti grupelėse ar individualiai (kūrinių klausymas ir diskutavimas, bendri kokių nors reiškinų tyrinėjimai, išvykos, akcijos, susitikimai, projektų kūrimas, tarimasis dėl ko nors).
2. *Veikla grupelėse* - būtina sąlyga - vaiko veiklos pasirinkimo laisvė. Svarbu, kad vaikai turėtų galimybę pasirinkti pedagogo pasiūlytas idėjas, bet gali rinktis ir žaidimą bei įgyvendinti savus sumanymus.
3. *Individuali veikla* - žaidimai, savarankiška vaiko veikla, stebėjimas, veikla ant kilimėlių ir prie stalų, rašymas, individualūs pokalbiai su specialistais (vaikų slaugytoja, logopedė, meninio ugdymo pedagogu), bendravimas su tėvais.